

Ciutats dividides murs i ponts

Índex

- 1/ Ciutats ferides per murs i fronteres...p.2
 - a/ Ciutats dividides.....p.3
 - b/ Murs.....p.4
- 2/ Reptes per a les ciutats dividides.....p.7
- 3/ Superant divisions i creant ponts.....p.10

Pràctiques de ciutats

- Fronteres.....p.5
- Tres ciutats contra el murp.6
- Murs que uneixen.....p.9
- Veïns de la Bona Aigua.....p.10
- Ponts Culturals a Mostar.....p.11
- Activisme contra el mur.....p.12

Campanyes i Xarxes

- Ciutats en transició.....p.9-10

Recursos

- Documentals sobre mursp.4
- Llibres.....p.8

Ciutats com Berlín, Jerusalem, Bratislava, Estrasburg/Kehl, Belfast o Mitroviça tenen en comú que actualment, o en algun moment de la seva història, han estat dividides per fronteres o murs - físics o simbòlics - que han segregat la seva població i han obligat a les autoritats municipals a afrontar considerables reptes relacionats amb aquestes divisions.

El present monogràfic sobre *Ciutats dividides, murs i ponts* fa un repàs de ciutats i pobles dividits al món, i de les especificitats que requereix la gestió d'un municipi amb aquestes característiques, per tal de presentar alternatives i bones pràctiques municipals.

1/ Ciutats ferides per murs i fronteres

Hi ha diferents motius que segreguen les ciutats: a les ciutats hi pot haver divisions per motius socioeconòmics, amb barris amb grans desigualtats d'ingressos dels seus habitants, on poden conviure, fins i tot juxtaposades, barraques amb urbanitzacions de luxe. Altres divisions es deuen a motius ètnics en el cas en que els seus habitants es distribueixin a la ciutat en funció de la seva procedència, ètnia, religió, etc, com és el cas dels guetos. Aquests casos de segregació dins la ciutat, però, no corresponen ben bé al que s'entén per "ciutat dividida".

El terme de **ciutat dividida**, en canvi, s'utilitza més concretament per a referir-se als municipis que, a causa de conflictes armats o de tractats de pau, han quedat dividits per una frontera política o d'altra mena que separa els bàndols enfrontats.

Ciutats de totes mides i de característiques diferents han patit divisions. El cas més conegut és la ciutat de Berlín, que va quedar dividida en dos blocs durant decennis, i separada físicament per un mur del qual encara en queden rastres.

La condició de ciutat dividida pot no durar eternament. Amb els anys, o gràcies a la resolució del conflicte armat que les va dividir, algunes ciutats com Bratislava, Berlín, Belfast, o Derry/LondonDerry s'han reunificat.

De les ciutats que actualment estan dividides, n'hi ha que estan en una **situació normalitzada**, que accepten la seva situació transfronterera i el "bàndol" en el que es troben, i d'altres encara **en disputa**. Independentment d'estar en situació normalitzada o en disputa, les ciutats poden entomar un rol constructiu, i prendre mesures que apropin els bàndols, afavoreixin les relacions, etc., o polítiques municipals de gran confrontació, que actuen per tal de reforçar aquestes divisions.¹

¹ Tot i que l'objectiu d'aquest monogràfic no és denunciar les polítiques municipals que reforcen els enfrontaments, cal tenir en compte que no són pocs els casos en que algunes ciutats dividides defineixen les seves polítiques de forma que discriminen greument a la població de la minoria (nacional, religiosa, etc.) de l'altre bàndol.

a. Ciutats dividides

L'observació d'un mapa de les ciutats actualment dividides permet identificar onades de divisió de ciutats, lligades a la història dels conflictes armats.

Mapa de ciutats dividides al 2010

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Calame, J. Charlesworth E.R.; Woods, L. (2009). *Divided Cities*; Stop the wall; Applied Research Institute Jerusalem; No border Blog; Wikipedia i Google Maps. Es pot accedir i ampliar el mapa entrant a la següent adreça electrònica: <http://www.google.com/maps/ms?hl=es&ie=UTF8&msa=0&msid=108345135341342908729.000487a385fff7980a50e&ll=21.289374,-3.164062&spn=151.998314,87.1875&z=2>

A **Europa**, en efecte, existeixen nombroses ciutats dividides arrel de la primera guerra mundial com Bad Radkersburg (actual Àustria) /Gornja Radgona (actual Eslovènia), o Gmünd (Àustria) / Velenice (actual Txèquia). Més tard, el final de la segona guerra mundial va provocar la divisió de ciutats arrel de la creació de la frontera entre Alemanya i Polònia (Bad Muskau, Frankfurt an der Oder (Alemanya)/Slubice (Polònia), Forst (Alemanya)/Zasieki (Polònia), Görlitz (Alemanya)/ Zgorzelec (Polònia), Guben (Alemanya) / Gubin (Polònia), etc., així com a la frontera entre Alemanya i França, com és el cas d'Estrasburg (França) / Kehl (Alemanya). Ja als anys '90, la guerra dels Balcans ha provocat que algunes ciutats organitzessin la seva gestió en funció de la divisió ètnica dels conflictes armats a la regió. És el cas de Mostar a Bòsnia i Hercegovina on una banda del riu Neretva està gestionada per la

població bosniaca i l'altra per la població croata bosniana o de Mitroviça a Kosovo/Kosova amb una meitat majoritàriament albanesa i l'altra meitat majoritàriament kosovar. Les independències de les repúbliques ex-soviètiques també han fet que ciutats com Narva (actual Estònia/ Federació Russa) quedessin travessades per fronteres.

A d'altres regions, destaquen les ciutats dividides arrel d'esdeveniments bèl·lics a l'**Orient Mitjà** com el poble de Ghajar a la frontera entre el Líban i Síria (als Alts del Golan ocupats per Israel) o les ciutats de Qalqilya, Salfit, Bil'in, Ramallah, Jerusalem, Belem o Tarqumiya, entre d'altres, que pateixen les conseqüències de la construcció del mur de separació entre Israel i Cisjordània. Una altra ciutat fronterera és Rafah, entre Gaza (Autoritat Palestina) i Egipte.

A **Àsia**, la colonització britànica de l'actual Xina va fer que ciutats com Lo Wu/Luohu o Sha Tau Kok/Shatoujiao quedessin a la frontera entre Hong Kong i la República Popular de la Xina.

A **Àfrica**, destaca la ciutat de Moyale, a la frontera entre Kenya i Etiòpia.

b. Murs

Moltes de les ciutats dividides encara en disputa estan separades no només per una frontera, sinó també per la construcció d'un mur que fa encara més palpable la ferida de la ciutat. Aquests anomenats murs, poden ser tanques metàl·liques, en ocasions diverses tanques en paral·lel, plaques de ciment prefabricades, parets construïdes amb maons, etc., moltes vegades vigilades per exèrcits i aparells tecnològics (videocàmeres, sensors de moviment, etc.).

Documentals sobre murs:

- El mur documenta l'impacte de la construcció de la tanca al sud-est dels EUA a través d'entrevistes amb polítics, i residents a les ciutats dividides.

<http://www.thewalldocumentary.com/>.

- Al-Yidar (El muro) descriu els problemes relacionats amb la construcció del mur al Sàhara Occidental, i les implicacions que té de cara al conflicte amb el Marroc.

http://www.revistaelobservador.com/images/stories/temas/al_yidar/alyidar_dossier.pdf. Tel: 952226790.

- Choque de civilizaciones denuncia els maltractaments per part de les autoritats espanyoles que reben les persones que intenten creuar la tanca a Melilla sense la documentació requerida. http://www.dailymotion.com/video/x7I3pa_choque-de-civilizaciones_news

Alguns dels murs més destacats pel que malauradament suposen per les poblacions que en pateixen la divisió són:

- Les **ciutats de Melilla i de Ceuta**, actualment de sobirania espanyola però situades al nord d'Àfrica i amb frontera amb el Marroc, estan vorejades per diverses tanques metàl·liques paral·leles que tenen per objectiu evitar la circulació de persones sense la documentació requerida.
- A la **frontera entre els Estats Units d'Amèrica i Mèxic** hi ha un mur de separació, que en molts kilòmetres del seu recorregut pren la forma d'una tanca metàl·lica, al llarg de diferents estats nord-americans que fan frontera amb Mèxic. L'objectiu d'aquesta tanca és, com a Ceuta i Melilla, intentar evitar el trànsit de persones en situació legal irregular. En més d'una ocasió, la tanca ha dividit parts de pobles i ciutats nord-americanes com Brownsville, o Laredo.

Fronteres. Fotos de l'exposició "Fronteres" celebrada al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona al 2007. Les fotos corresponen als murs de la frontera entre els EUA i Mèxic (foto en blanc i negre), a Melilla (fotos en color).

- El **Mur del Sàhara Occidental**, construït pel govern de **Marroc** un territori que el Marroc considera com el sud del país, i que el govern sahrauí reconeix com el país independent del Sàhara Occidental. Aquest mur de més 2.700 km de llarg, divideix les àrees controlades pel govern del Marroc

i habitades per població sahrauí i marroquina, i aquelles altres àrees controlades pel Front Polisario i habitades per població sahrauí. El mur, que fragmenta el territori en diferents parts i que deixa la riquesa dels fosfats a la part Marroquina, està sembrat de mines antipersones. Així, poblacions considerades Sahraúis queden a banda i banda del mur.

- El que sectors pro-palestins anomenen **Mur de separació** i sectors pro-israelians **Tanca de seguretat** entre Israel i Cisjordània, pren la forma de tanques metàl·liques i de murs de ciment vigilats. El traçat del mur / de la tanca sovint entra dins del territori de Cisjordània, annexionant, a la pràctica, més territoris dels que segons les fronteres delimitades per les Nacions Unides corresponen oficialment a Israel. Així, molts municipis palestins han perdut part de les seves terres.

Tres ciutats contra el mur

Les ciutats de Ramallah (Autoritat Palestina), Nova York (Estats Units d'Amèrica) i Tel Aviv (Israel), han exposat les obres d'artistes palestins, nord-americans i israelians en contra de la construcció del mur en els territoris ocupats palestins. Entre els nombrosos artistes participants, destaca el col·lectiu d'**Artistes sense murs** (*Artists without walls*) un fòrum permanent de diàleg entre artistes israelians i palestins fundat al 2004 amb l'objectiu de parlar un altre llenguatge que el de l'activisme polític per a millorar la comunicació i els lligams entre els dos pobles.

Font: <http://www.3citiesagainstthewall.net/index.html>, i <http://www.holy-damn-it.org/plakate/kuenstler/aww.html>

2/ Reptes per a les ciutats dividides

El fet que les ciutats estiguin dividides comporta una gran dificultat o fins i tot la impossibilitat per tal que les persones que viuen a cada bàndol puguin retrobar-se. A més, la divisió de les ciutats comporta un seguit de reptes de cara a la gestió municipal. Els principals reptes que han d'afrontar els municipis dividits tenen a veure amb àrees tant diverses com:

- **Fractura territorial:** La primera conseqüència de la divisió de ciutats és, com es pot imaginar, la fractura territorial: el municipi altera la seva forma.

Un exemple ve donat per la construcció del mur de separació/tanca de seguretat per part d'Israel, que no sempre respecta la frontera reconeguda per Nacions Unides i que ha suposat, per moltes ciutats i pobles palestins, la pèrdua de terres de cultiu i, en el cas de Qalqilya (Palestina), un terç dels seus pous d'aigua a l'altra banda del mur. Ciutats nord-americanes que fan frontera amb Mèxic han tingut el mateix problema.

Les conseqüències per la ciutadania

Una de les conseqüències de la construcció de la barrera de seguretat/mur de separació a Cisjordània és que fracturen els territoris dels municipis palestins. Així, mentre que una ciutat pot quedar d'una banda del mur, les terres de les quals són propietaris els agricultors de la ciutat queden de l'altra banda del mur, impossibilitant el seu accés.

Qaddumi va explicar que quan es sol·liciten els permisos, "Hi ha un israelià que té un mapa i un ordinador i veu on està la teva terra, ja sigui dins o fora del mur. Aquesta és la seva especialitat. Ell decideix si tinc el dret d'entrar en la meua propietat o no."

Va afegir que, "Des del 15 de febrer només he rebut sis permisos de 125 peticions. Varem enviar un llistat de peticions el 21 de gener, però no hem obtingut resposta encara. Però el 25% dels agricultors de Jayyus no poden obtenir permisos per a arribar als seus camps. Els israelians diuen que aconseguirem els permisos si deixem de tirar-los pedres."

"La lluita per la terra a Jayyous". Stop the Wall - Campanya popular palestina contra el Mur de l'Apartheid, , 11 d'abril de 2009

- **Urbanisme:** les ciutats que pateixen un tall físic en la meitat del seu territori han de replantejar el seu ordenament. Les línies d'autobús i de metro, els carrers i la circulació o la distribució d'equipaments a cada part de la ciutat s'han de reconsiderar.

La ciutat de Berlín, per exemple, es va caracteritzar, durant el temps que va quedar dividida, per una doble planificació que no tenia en compte l'altra part: mentre que la part oriental prioritzava tenir un centre multifuncional (per activitats econòmiques i residencial alhora) caracteritzades per grans avingudes i edificis alts, la part occidental va prioritzar tenir més d'un centre, essencialment per negocis, amb barris residencials d'edificis més petits a la perifèria.

- **Canvis econòmics:** La fractura de la ciutat també pot comportar que cada part del municipi segueixi un desenvolupament econòmic diferenciat de l'altra banda de la ciutat. Aquest fet no només suposa un greuge comparatiu de cara als ciutadans, sinó que també implica, en el cas de reunificació de la ciutat, un repte addicional per a igualar els nivells de vida i les oportunitats del ciutadans a cada part de la ciutat.

Berlín i Nicòsia són algunes de les ciutats que han d'afrontar aquest repte en el seu procés de reunificació.

Llibres com *El saltador del muro* de Peter Schneider sobre el mur de Berlín, *La calle Eureka* de Robert McLiam Wilson i *Divorcing Jack* de Colin Bateman

sobre la vida a Belfast, *Beirut Blues* de Hanan al-Shaykh, o com *The Angel of Mostar*, de Sally Becker, permeten entendre què suposa per a la població viure en una ciutat dividida, i poden ser aprofitats per les biblioteques municipals per a donar a conèixer la realitat a aquests tipus de ciutats.

- **Equipaments i serveis dividits:** Lligada al diferent grau de desenvolupament econòmic, les ciutats també han d'afrontar el fet que alguns equipaments a banda i banda pugin ser molt desiguals. Tanmateix, alguns dels serveis a la ciutadania s'han de desdoblar, el que comporta més despeses per a la ciutat.

Tot i que el 2008 es va acordar la reunificació de la ciutat, Nicòsia (Xipre), la capital dividida de la República de Xipre i la República Turca del Nord de Xipre, encara està gestionada per dos ajuntaments, el turco-xipriota (<http://www.lefkosaturkbelediyesi.org/>), i el greco-xipriota (<http://www.nicosia.org.cy>).

- **Reforç de la divisió ètnica:** En moltes ocasions, la divisió de la ciutat ha comportat moviments de població cap a una homogeneització comunitària (nacional, ètnica, religiosa, etc.). En paral·lel a aquesta homogeneització, paradoxalment, poden augmentar les diferències demogràfiques a banda i banda de la ciutat, si cadascuna d'aquestes comunitats té costums de formes familiars diferenciades.

La ciutat de Mostar (Bòsnia i Hercegovina), habitada per bosníacs i croates bosnians, ha seguit el mateix procés d'homogeneització ètnica del país, on el bulevard Narodne Revolucije, paral·lel al Riu Neretva, marca una línia de divisió entre ambdues comunitats.

- **Simbolització de la ciutat:** Sovint, l'espai públic urbà esdevé un escenari ideal per a la confrontació d'idees i per això s'aprofiten els elements simbòlics de la ciutat (noms dels carrers, banderes, estàtues, murals, etc.) per a remarcar a quin bàndol s'està i per engrandir les diferències respecte l'altre banda de la ciutat.

Mentre va durar el conflicte armat entre el Regne Unit i la República d'Irlanda pel control d'Irlanda del Nord/Nord d'Irlanda, les ciutats de Belfast i de Derry/Londonderry entre altres van plasmar a les parets de les cases, imatges del procés del conflicte armat i, des de la signatura dels acords de pau, imatges de reconciliació.

Murs que uneixen

Objectiu: Crear significats de convivència als espais públics.

Context: Al nord d'Irlanda/Irlanda del Nord més de 1.700 murals han plasmat el conflicte armat a les parets de les cases de pobles i de ciutats. Durant el conflicte armat, els murals s'han fet servir per a denunciar injustícies, mobilitzar per a l'acció a la comunitat, desafiar la censura, fer visible temes de l'agenda política, enfortir el sentiment de comunitat, canalitzar els seus sentiments...

A partir de la signatura dels acords de Divendres Sant, al 1998, a partir dels quals va començar el procés de pau a Irlanda del Nord/Nord d'Irlanda, els murals han començat a plasmar altres realitats.

Desenvolupament: Dos artistes de bàndols enfrontats durant el conflicte armat tenen la iniciativa de fer murals conjunts, amb la participació de les dues comunitats, sobre temes que puguin apropar-los. Un dels artistes, Danny Devenny, havia estat a la presó per ser membre de l'Exèrcit Irlandès Republicà (IRA). L'altre, Mark Ervine, és el fill d'un líder del Partit Progressista Unionista (UVF).

La iniciativa ha desenvolupat en el projecte *Painting from the Same Palette* (Pintant amb la mateixa paleta), en que es promou que artistes que no es poden trobar personalment, puguin fer creacions conjuntes a través d'internet.

Font: <http://mural.umasslegal.org/>

- **Condicionament de les relacions exteriors:** La situació transfronterera de la majoria de ciutats dividides, finalment, pot ser un límit o una oportunitat pel desenvolupament de relacions polítiques o comercials limitades o expandides.

Mentre que ciutats com Frankfurt an der Oder i Slubice mantenen una relació de cooperació amb les seves meitats respectives, d'altres, com Rafah, estan més aïllades, tenen poca o cap relació amb l'altra part.

Ciutats en transició

Ciutats en transició és un fòrum de discussió permanent per reflexionar sobre els reptes que suposa per les ciutats el procés de passar d'un context de conflicte armat a un context més pacífic (des de fer polítiques públiques o garantir els serveis bàsics fins a identificar focus de violència i contenir aquestes manifestacions).

Representants de quatre ciutats en diferents etapes del procés de transició en formen part: Derry/Londonderry (Nord d'Irlanda/Irlanda del Nord), Mitroviça (municipalitats kosovar i sèrbia), Kirkuk (Iraq), i Nicòsia (municipalitats greco-xipriota i turco-xipriota).

El fòrum de ciutats en transició es va crear al 2009, amb la intenció de trobar-se una vegada l'any en una de les quatre ciutats per a reflexionar sobre els reptes comuns, aprendre de les iniciatives de les altres ciutats, i ajudar a altres ciutats que puguin trobar-se en la mateixa situació.

3/ Superant divisions i creant ponts

Per fer front a tots aquests reptes, les ciutats dividides poden prendre un seguit de mesures de les que s'exposen petits exemples a continuació:

- **Gestió compartida dels serveis:** per abaratir costos en la gestió municipal, moltes ciutats dividides han optat per gestionar conjuntament alguns dels serveis que ofereixen. La ciutat mexicana de Tijuana i la nord-americana de San Diego, que es troben dividides físicament per una tanca a la frontera entre ambdós països, gestionen conjuntament l'aigua de les dues ciutats mitjançant una comissió conjunta (Comisión Internacional de Límites y Aguas entre México y los Estados Unidos).

Veïns de la Bona Aigua

Objectiu: Promoure esforços cooperatius per a protegir el medi ambient, aconseguir un desenvolupament regional sostenible i crear les condicions necessàries per la pau a la regió.

Context: A l'Orient Mitjà hi ha escassetat d'aigua i competició pels recursos hídrics transfronterers (entre Síria, Líban, Jordània i Israel). Una gestió no equitativa de l'aigua pot portar a problemes entre els països, mentre que una gestió equitativa pot ser una bona forma de prevenció de conflictes violents.

Desenvolupament: El projecte Veïns de la Bona Aigua identifica ciutats pilot a Israel, Jordània i a Cisjordània (Autoritat Palestina), on desenvolupa activitats de conscienciació adreçades a la joventut per tal de promoure un ús més sostenible de l'aigua a casa i al municipi. A cada comunitat, ja sigui israeliana, jordana, o palestina, es crea la figura del Fideïcomís de l'Aigua (*Water Trustee*), que ha d'intercanviar informació sobre la situació de l'aigua en el seu context i buscar formes de cooperació transfronterera per a resoldre els problemes comuns.

Els resultats de les experiències a les comunitats pilots es faran servir per a un programa de sensibilització a tota la regió sobre temes d'equitat en la utilització de l'aigua i per a fer-ne una utilització sostenible.

Resultats: Els Fideïcomisos de l'Aigua de cada ciutat s'han convertit en advocats/activistes locals per al canvi. A cada comunitat, també, s'ha transformat un edifici públic en un edifici model responsable de l'aigua.

Font: <http://www.decade-culture-of-peace.org/>

- **Creació de vincles culturals:** Des de les regidories de cultura i de cooperació i especialment en els casos en que hi ha una percepció d'enfrontament respecte a l'altra part de la ciutat dividida, es poden impulsar mesures de coneixement i d'apropament a l'altre, a través d'activitats de lleure compartides, intercanvis internacionals, etc. Ciutats com Mostar o moltes altres ciutats dividides a Irlanda del Nord, fan esforços de reconciliació comunitària en aquest sentit.

Ponts Culturals a Mostar

Objectiu: Crear espais culturals que permetin recrear les relacions entre joves de bàndols enfrontats durant la guerra.

Context: La guerra a Bòsnia i Hercegovina als anys 90 va afectar molt contundentment a la ciutat de Mostar, (Bòsnia i Hercegovina) enfrontant a iugoslaus musulmans i cristians que habitaven la ciutat. El resultat de la guerra va ser una segregació quasi total entre les dues comunitats de la ciutat, i la destrucció d'infraestructures simbòliques de la ciutat, com l'antic pont de Mostar, o el centre cultural OKC Abraseviç.

Descripció: El Festival Internacional de Mostar, celebrat per primera vegada al 1996, es celebra des de llavors cada estiu, amb artistes convidats de França, Itàlia i Espanya. La organització del festival (aconseguir fons, selecció d'artistes pel festival, aportació de personal tècnic per les feines logístiques del festival) està íntegrament assumida per organitzacions de joves d'aquests tres països i coordinades per una associació juvenil bòsnia. El en els últims anys, el festival s'ha celebrat al centre cultural OKC Abrasevic, situat en primera línia dels escenaris de confrontació a la ciutat. Des del 2003, aquest espai ha estat reivindicat pels joves de la ciutat per a fer-ne un centre cultural gestionat per les associacions juvenils mateixes, un fet que ha estat possible gràcies al finançament exterior.

Fotos de l'OKC Abraseviç en acabar el conflicte armat i després de la seva reconstrucció.

Resultats: El festival ha celebrat més de deu edicions, i s'ha convertit en un dels esdeveniments culturals de més impacte de la ciutat. L'existència d'OKC Abrasevic com a centre cultural i viver d'associacions juvenils assegura la sostenibilitat del projecte.

Contacte: del centre cultural OKC Abrasevic: info@okcabrasevic.org

- **Agermanaments:** Una forma de fomentar les relacions exteriors és a través d'agermanaments, que precisament es van generalitzar en acabar en un intent d'apropar les poblacions de països que havien estat enfrontades per la II Guerra mundial. Tot i que la majoria de ciutats dividides estan agermanades amb altres, no són tantes les que estan agermanades amb l'altra part de la ciutat. Slubice (Polònia), en canvi, està agermanada no només amb la seva contrapart Frankfurt and er Oder, sinó també amb altres ciutats frontereres com Tijuana (Mèxic) o Yuma (EUA).
- **Suport a ciutats dividides:** Altres formes de relacions exteriors pot ser el suport a accions de protesta en relació a ciutats dividides en contra de la seva voluntat, com, per exemple, el suport polític a poblacions palestines afectades per la construcció del mur de separació.

Activisme contra el mur

Objectiu: Donar suport a les comunitats palestines que duen a terme accions de resistència no violenta contra el mur de separació a Cisjordània.

Context: El Tribunal Internacional de La Haia ha condemnat la construcció de la tanca de seguretat/mur de separació entre Israel i Cisjordània per no respectar les fronteres internacionals, i n'ha ordenat el desmantellament. Tot i així, l'estat d'Israel en prossegueix la construcció.

Descripció: Nombrosos municipis palestins celebren jornades periòdiques (mensuals, o fins i tot, en alguns pobles, setmanals) de protesta en contra del mur, sota diferents formes (manifestacions de protesta, sabotatge al mur, etc.). Anualment, també, es celebren conferències internacionals per donar veu a les diferents estratègies de resistència no violenta que tenen lloc a la regió, i acabar així amb l'ocupació i la il·legalitat del mur.

Resultats: Tot i que les accions no han aconseguit la demolició del mur, diferents comunitats s'han articulat en una xarxa de municipis palestins contra el mur. Al 2009, també, es va crear un comitè internacional de suport a les comunitats palestines que s'enfronten a la presència del mur, en el que es convida a tota persona, associació o municipi a donar-hi suport.

Contacte: municipis palestins contra el mur: www.popularstruggle.org; suport internacional: <http://www.internationalpopularstruggle.org>.